

més aviat, es diu *Els Montgrins*, en plural. En l'enq. de Torroella-Estartit (1958) anoto que la gent d'allà coneix les dues ales de la gran ratapinyada: la de l'Est per Montplà, i la de l'Oest per «Muntanya d'Ullà», reservant el nom de *Montgrí* per al monticle del castell (corba 290 alt. 6°52'x42°04').¹

MENCIONS ANT. 881: (la primera on es registra el nom, un judici («mallum»), per fixar el terrenal exacte entre el te. d'Ullà i el de Belcaire —anomenat llavors *Bedenga, Bitinga*—: «supradicti comites [d'Empúries], episcopi, vicecomites vel iudices, fuerunt per ipsa archa vel signa quod est in *Monte Grinio*, et dividit inter jam dictas villas --- et preceperunt ipsas terras mensurare --- et diviserunt --- sicut Lex Gothorum commemorat» (Villanueva, *Vi. Lit.* XIII, § 6, p. 232.25).

Consta que ja deia el mateix (o molt semblant) un precepte de Carles el Calb (840-877), que s'ha perdut, com explica Abadal (*Cat. Car. II*, II, § 1.15; 1062: el Senyor B.G. de Pals ven al Comte Ramon Bg. de Bna. el castell de Pals, que afronta: Mer. in *Palacio Frugelli* --- Occid. Petra Taliata, Circi in *Torredella de MonteGrino* (*Li.Fe.Ma.*, § 392, I, 411.8); 1209: Ponç Guillem de Torroella jura al bisbe de Girona que no farà res a «l'ecll. Sancti Genesii de villa Torricella de *Montegrino*» (Monsalv. XVII, 92); i *BABL* IV, 324; 1225: «P. de *Montegrino*» (Villan. *Vi.Lit.* XIII, 308).

I abunden, sempre semblants, les mencions, després de mj. S. XIII. 1244: «Frater Guill. de *Muntgri*, preceptor Mirabeti» (Font Rius, *C. d. p.* § 283, p. 799); 1265: «Turicella de *Montegrino*» diverses vegades (§ 335, p. 489.5); 1272: P. de *Montegrino* (*Esp. Sagr.* XLV, 27); 1354: «Guill. de *Mōnte grino*» (Alart. *Priv.* 211); 1359: *Muntgrí* (*CoDoACA* XII, 101); 1362: «St. Genís de Turricella de *Montegrino*» (Monsalv. XVII, 92); 1396: Torroella de *Muntgrí* (Caretà, *Barbarismes*, p. 459); 1692: Turr. de *Montegrino*, Monsalv. *l.c.*

Sembla segur que Cerverí de Giróna parla del castell de *Montgrí*, en la Pastorela IV, on li recomanen que els seus fills «per a scolars far viatge» demanin l'ajuda de les riques senyores d'una sèrie de castells (8 o 10), tots ells de l'Empordà: Fuxà, Torrén, Cruylas, sens oltratge, / Begur, Mòcl, Requezén no y jaquia, / Bas ---» (90.v.16), amb una abreviatura que, en principi, s'interpretaria *Monclus*, però com que no hi ha cap castell de nom *Monclús*, o cosa anàloga, en tot l'Empordà ni enlloc allí a la vora —el més pròxim, Fogars de Montclús en el Montseny, és més de 70 k. lluny—, i el Montgrí de Torroella es troba precisament en el camí de Begur a Requesens (l'itinerari marcat pel trobador), en la meua ed. vaig admetre que Mòcl, era una errada del copista per *Mongris*, errada causada probt. per aquesta variant arcaica del nom en -is que havia quedat antiquada i ja mig oblidada.

RECERCA ETIMOLÒGICA. Per aquest estudi és important tenir molt en compte homònims i llocs semblants que siguin *PARÒNIMS*.

Hi ha sobretot una colpidora semblança —de lloc, de forma i fins de nom— amb una muntanya de Portugal, i la ciutat que en rep el nom: *Monchique*. «A villa de *Monchique* está situada na serra do mesmo nome, entre duas altas montanhas, a 6 k. distante de qualquer d'ellas: são *Foya* ao Oeste, e *Picota* a Este» (Soares d'Azevedo, *Portugal antigo e moderno*, s.v.). A 700 m. d'altitud i prop de la costa extrema SO. de Portugal. Muntanya quasi ben igual al *Montgrí* empordanès, amb la seva serra. Tant la nostra com aquella recorden la forma i silueta d'un gran rat-penat amb les ales esteses.

He tingut jo també repetida ocasió d'observar el perfil de Monchique, navegant al llarg d'aquella costa, en anades i vingudes d'Amèrica, quasi rigorosament igual als Montgrins empordanesos, de forma simètrica, amb un esqueixalat entremig: en aqueix queixalat és on hi ha el castell de Montgrí; i a la serra de l'Algarve hi ha el caseriu de Monchique. A l'Empordà la dita de la ratapinyada és la comparança popular, de quasi tothom, en conversa i en llibres.

Ara bé el nom que els moros algarvies donaven a Monchique era *Murğiq*, que s'entén fonèticament *morčik* (no existint ċ en l'alfabet àrab). Com ho documenten Ch. Seybold i David Lopes (*O Archeólogo Português* VIII, 1893, 123-124. En les fonts àrabigues, des d'Ibn Alfaradí (S. XI) i altres cinc autors, fins al S. XIV. Ja ho vaig posar de relleu en *Top. Hesp.* I, 56).

Costaria massa de creure que sigui casual la semblança, dels dos llocs, amb una ratapinyada d'ales esteses. Però tal casualitat es fa increïble si el lloc té el nom *Morčik* mot tan semblant a *Montgrí*. I *Murčik* és quasi igual que el nom de la bestiola en mossàrab; *morčiko* o *morčeko* = cast. ant. *murcego*, -ciégalo, avui *murciélagu*, provinents tots, en definitiva, del ll. MUREM CAECUM 'rata cega'. D'ací també *murcec*, *muricec*, *muriac* etc. en parlars catalans (*DECat.* v, 849); i en topònims mossàrabs valencians: *mossello*, *mossiguello*, *murzeguillo*, *mocigalon*, i el derivat col·lectiu *Morčekér* / *Marxuquera* (V. art. supra).

Un altre probable parònim a la comarca de Gandia: l'*Almuššk*, partida d'Oliva (XXXII, 29-20), també turonada al llarg de la costa.

El que aquests paral·lels i precedents ens han d'inspirar és que el nom de *Montgrí* i els *Montgrins* deu tenir un origen semblant. A Portugal, *Morčik*, tan semblant als noms de muntanya en *Mon-*, es canvia naturalment en *Monchique*. A l'Empordà, doncs, degué passar alguna cosa semblant, o comparable, amb un nom de la ratapinyada, puix que també en par-